

ת"פ 54107/10/12 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט לנוער בבית משפט השלום בבית שאן

ת"פ 54107-10-12 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

בפני כבוד השופטת אילנית אימבר
מדינת ישראל
נגד
פלוני (קטין)

ב"כ המאשימה: עוה"ד מאיה השילוני

ב"כ הנאשם: עו"ד יונס שאדי

החלטה - התרת פירסום

לפני נאשם כבן 20, אשר מיוחסות לו בכתב האישום העבירות הבאות:

תקיפה סתם, עבירה לפי סעיף 379 לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

איומים, עבירה לפי סעיף 192 לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

הטרדה באמצעות מתקן בזק, עבירה לפי סעיף 30 לחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982.

בתאריך ה-09.12.2011 בסמוך לשעה 08:00 בבוקר בבית הספר, בעקבות בקשתה כי המתלון יחדול מלקללה, תקף אותה שלא כדין וללא הסכמתה בכך שהביא אגרופים לפניה, הפילה ונתן בעיטות לראשה ולבטנה. המתלוננת אשר ניסתה להתרומם על מנת להגן על עצמה, משך הנאשם בשערה וזאת על מנת לרתקה לרצפה. לבסוף הופרדו ע"מדריך. כתוצאה מהמכות נגרמו סימנים על גופה של המתלוננת. כמו כן, במהלך חודש אוקטובר נהג הנאשם להתקשר אל המתלוננת לאיים עליה ולקללה, זאת כדי להקניטה ולהפחידה.

טיעוני הצדדים:

ב"כ הנאשם בטיעונו הפנה למסמכים רפואיים המעידים על אבחנת הנאשם כאוטיסט משנת 2000. כמו כן, טען כי עדות הנאשם לא נמסרה כדין והיות והיה עליו להיחקר על ידי חוקר מיוחד.

ב"כ הנאשם טען כי ההחלטות להעמיד את הנאשם לדין, לא לחזור מאישום ולא לעכב הליכים- לוקות בחוסר סבירות. כמו כן, הפנה ב"כ הנאשם למאמר הנכתב ע"י ד"ר רענן ג' אשר תומך בגרסתו המובילה להרחבת הדוקטרינה של הגנה מן היושר, אשר הוא מציגה כטענה מקדמית בעניין דנן. ב"כ הנאשם הפנה למצבו הנפשי של הנאשם והוריו לאור ההליך הפלילי אשר מנוהל כנגד הנאשם.

ב"כ המאשימה, טען כי ניתן להסתמך על תשובות הנאשם בחקירה מכיוון שהיו ברורות ורצופות. כמו כן, אף אחד לא העלה את טענת האוטיזם במהלך החקירה. הלך התנהגותו, העבודה כי לומד בבית ספר רגיל ולבסוף קשרו בעבר עם המתלוננת לא העלו צורך לחקירתו ע"י חוקר מיוחד.

שירות המבחן, הפנה לדו"ח המציג את הנאשם כבעל צרכים מיוחדים. כמו כן, לאור דו"חות ההוסטל ציין שירות המבחן כי חלה הדרדרות בתפקודו של הנאשם והצורך לבדיקה פסיכו-סוציאלית במידה והתיק ימשיך להתנהל בכותלי ביהמ"ש.

דין והכרעה

סעיף ההגדרות בחוק הליכי חקירה והעדה חל גם על האוטיזם שכן עסקינן בתסמונת אשר יש בכוחה להגביל אדם זה או אחר במסגרת כושרו השכלי ועל כן יש לראותה כחלק מקטגורית המוגבלות השכלית. למרות עיגון זכויותיהם של אנשים בעלי מוגבלות, קיים חוסר וודאות בכל הנוגע להגדרת נאשמים המוגדרים כאוטיסטים וכשירותם לעמוד לדין הן בשל הספקטרום הרחב של תסמונת זו והן בשל העדר גורם רפואי המעגן בחוות דעת את כשרותם לעמוד לדין. לעניין זה יפים דבריו של כב' השופט רובינשטיין בע"פ 7924/07 פלוני נ' מדינת ישראל:

"חברי השופט דצינגר הקיף בחוות דעתו מרחיבת הדעת את נושא הלוקה בשכלו לצורך כשירות לעמוד לדין ואחריות פלילית, ואני מצטרף למסקנתו כי "ראוי לעשות שימוש באותם המבחנים הנוהגים בעניין בחינת כשירותם הדיונית של נאשמים הלוקים בנפשם, אף ביחס לנאשמים הלוקים בשכלם"

"לא אמנע מלומר, משעסקינן באדם הסובל בלקות שכלית, והמדובר לגביו - למרבה הצער- במצב סטטי, שאינו עשוי ככלל להשתנות כל עוד לא מצא המדע דרך לשינוי (וזאת בשונה ממחלת נפש), יש מקום למאמץ מצד בית המשפט לעמוד על מצבו באופן מושכל, לרבות במידע מקצועי בדבר מנת המשכל שלו ויגלו המנטלי. שירות המבחן יכול לסייע בכך, לשם הצגת תמונה בפני בית המשפט. ועוד אוסיף, כי אני מניח שגם הסובלים מאוטיזם באים בגדר הקטגוריות בהן עסקינן, אם בשל לקות שכלית או בשל לקות נפשית או כתופעה המעורבת... ואני קובע על מסמרות כיוון שהדברים אינם נצרכים לתוצאת תיק זה"

אם כן נפתח פתח להוספת אוטיזם כתסמונת אשר יש בכוחה ללמד על אי יכולת לעמוד לדין או אי יכולת להבין את משמעות ביצוע העבירה.

החלטה זו בצירוף השכל הישר, מלמדים כי יש להכליל את האוטיזם במסגרת הגדרת אותה אוכלוסייה בעלת מוגבלות שכלית ורגשית אשר מקבלת מעמד מיוחד במסגרת הליכים פליליים, כך גם הליכי חקירה והעדה תומכים בגישה זו.

הגנה מין הצדק

הטענה המקדמית שבסעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי מגלמת את דוקטרינת ההגנה מן הצדק השאובה מן ההלכה הפסוקה. טענה זו נוספה לא מכבר לרשימת הטענות המקדמיות המפורטות בסעיף 149. לאור התיקון, מוסמך בית-המשפט לבטל את כתב האישום (או לתקנו, כמפורט בסעיף 150 לחוק סדר הדין הפלילי) במקרה שבו:

(10) הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית.

בע"פ 4855/02 **מדינת ישראל נ' בורוביץ** (פורסם בנבו) נקבע כי שאלת החלטה של ההגנה מן הצדק על מקרה נתון, טעונה בחינה בת שלושה שלבים. הראשון, על בית המשפט לזהות פגמים אשר נפלו בהליכים שננקטו בעניינו של הנאשם ולעמוד על עוצמתם במנותק משאלת אשמתו או חפותו. בשלב השני על בית המשפט לבחון אם בקיומו של ההליך הפלילי חרף הפגמים יש משום פגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות. כאן נדרש בית המשפט לאזן בין אינטרסים שונים הכרוכים בקיומו של ההליך הפלילי תוך שהוא נותן את דעתו על הנסיבות הקונקרטיות של ההליך. בשלב השלישי, מששוכנע בית המשפט כי קיומו של ההליך הפלילי אכן כרוך בפגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות, עליו לבחון אם לא ניתן לרפא את הפגמים שנתגלו באמצעים מתונים ומידתיים יותר מביטול כתב האישום.

עדות מותאמת

כחלק מזכויותיו של אדם בעל מוגבלות, ס' 3 לחוק הליכי חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית התשס"ו 2005, להלן - "החוק") קובע כי על אדם בעל מוגבלות בין אם הוא חשוד או עד, עליו להיחקר ע"י חוקר מיוחד, גם במידה והחשש למוגבלות צף במהלך החקירה עצמה. כמו כן, ס' 5 לחוק מתנה את חקירת בעל המוגבלות בידעת אפוסטרופוסו. ס' 9 לחוק הנ"ל דורש מהחוקר המיוחד לאור הכשרתו להסביר לנאשם בשפה המובנת לו את זכויותיו לפי חוק סדר דין פלילי. במסגרת החקירה על החוקר המיוחד לתעדה באופן חזותי, קולי או בכתב. בנוסף על החוקר להגיש דו"ח עם הקשיים התקשורתיים שחווה אל מול הנאשם במהלך החקירה. לבסוף, ס' 15 לחוק מתאר סיטואציה דומה למקרה בו עסקינן- במידה ונחקר אדם בעל מוגבלות שכלית לא ע"י חוקר מיוחד, על התביעה להוכיח "מעל לכל ספק סביר" כי ההודאה הייתה חופשית ומרצון, אף אם לא העלה הנאשם טענה בעניין זה.

במקרה דנן עסקינן בנאשם המוכר משנת 2000 כאוטיסט המתגורר בהוסטל. לנאשם מיוחסות עבירות אלימות.

הקשבתי בקשב רב לטענות הצדדים; להגנה אשר לנגד עיניה נמצאים קשייו המוחשיים של הנאשם יחד עם חוסר ההגינות אשר חווה בתהליכי החקירה המוקדמים ומנגד את עמדת התביעה כי מצידה לא היה ניתן להבחין בשוני המדובר במהלך חקירתו, ולדברי ב"כ המאשימה, הוריו של הקטין לא ציינו בפני בחוקר כי מדובר בילד אוטיסט.

תסקיר שירות המבחן וחוות הדעת מתארים את הנאשם כבעל יכולות חברתיות נמוכות.

אין ספק כי החלטת המסגרת הנורמטיבית על המקרה שבפניי, מעלה התנהגות בלתי הולמת של המאשימה המצדיקה התערבות שיפוטית בהחלטתה לא לבטל את כתב האישום כנגד הנאשם, לאור חוסר ההגינות אשר הופנה כלפי הנאשם בעת חקירתו והשליך על המשך ניהול התיק.

ביהמ"ש ער לכך כי במהלך החקירה לא נמסר לחוקר כי עסקין בקטין אוטיסט אך מיד עם העברת המידע היה על המאשימה לפעול לריפוי הפגם, דבר שלא נעשה. הקטין לא הופנה לחוקר מיוחד וכמו כן בקשותיו החוזרות של בא כוחו לחזרה מאישום בשל מחדל זה לא נענו.

ליקוי בהבנתו של הנאשם מעלה חשש כי בעת החקירה לא יכל הנאשם להבין את זכויותיו אשר לא הוצגו בפניו ע"י חוקר מיוחד. כמו כן, לאור העובדה כי לא ידעו על לקותו- החקירה לא תועדה ולכן לא ניתן לבדוק באם החוקר חקר את הנאשם באופן התואם את מצבו הרגשי והשכלי וכן לא ניתן לבחון את תגובותיו של הקטין. כמו כן, הופיעה בפניי גב' לרנר שמסרה את עמדתה לעניין החשיבות בשמירה על זכויותיהם של אוטיסטים כדוגמת הנאשם שבפניי.

מאחר והמאשימה לא חקרה את הנאשם בהתאם לחוק הליכי חקירה והעדה לאנשים עם מוגבלויות, עולה השאלה- האם קיימת סתירה לעקרונות הצדק או ההגינות המשפטית?

הוראות חוק הליכי חקירה והעדה לאנשים עם מוגבלויות צריך שיהיה מקויים בדיוקנות, כל שכן עסקין בקטינים. מטרת החוק הינה להגיע לחקר האמת מבלי לפגוע בזכותו של נאשם זה או אחר רק משום שהוא מוגבל ושונה מיתר הנחקרים. המטרה של חקירה אינה יכולה להיות מושגת על ידי חקירת אדם מוגבל ללא ההתאמות הנדרשות.

הונחה בפניי חוות דעת חד משמעית כי הקטין אוטיסט, דה יורו המשמעות היא כי הקטין הינו מוגבל וזכאי להגנות הניתנות לו בחוק אשר כוללות בראש ובראשונה חקירתו על פי התנאים שנקבעו בחוק הנ"ל. מאחר והקטין לא נחקר על ידי חוקר מיוחד, ניתן לומר כי זכויותיו הבסיסיות והחוקיות לא נשמרו וכי בהימנעות לחוקרו באפיק זה, אכן יש בכך סתירה לעקרונות הצדק והגינות משפטית. ביהמ"ש לנוער אמון על שמירת זכויותיהם של קטינים, כל שכן מאובחנים כאוטיסטים, והגם שעסקין בעבירה פלילית, באיזונים המתבקשים, לרבות חלופי הזמן מיום ביצוע העבירה, אי חקירתו על פי דין, אני מוצאת לנכון כי יש להורות על ביטול כתב האישום.

זכות ערעור תוך 45 ימים לבית המשפט המחוזי.

מתירה פרסום החלטה זו ללא ציון פרטים מזהים

ניתנה והודעה היום י"ח חשוון תשע"ה, 11/11/2014 במעמד הנוכחים.

הוקלד על ידי הילה בוחבוט